

Vergaderjaar 1995–1996

24 400 IV

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (IV) voor het jaar 1996

Nr. 18

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 27 juni 1996

De vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken¹ heeft op 24 april 1996 overleg gevoerd met minister Voorhoeve voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de gevolmachtigde minister De Haseth van de Nederlandse Antillen in Nederland over de **Slotrapportage van de Commissie Ondersteuning Sint-Maarten** (NAAZ-96-9) en over **het overzicht van projecten** (NAAZ-96-7).

Van het gevoerde overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Mulder-Van Dam** (CDA) wees erop dat de gezaghebber van Sint Maarten, de heer Richardson, van mening is dat de wederopbouw volgens tempo en naar wens van het eilandbestuur verloopt. De commissie-Roozmond schetst echter een ander beeld; zij laat zich kritisch uit over het management, de voortgang en vooral de inzet van adviesfuncties en projectleiders. Kan de minister deze tegenstrijdige bevindingen verklaren?

De conclusies van de Interministeriële taakgroep roepen ook een aantal vragen op, zo vervolgde mevrouw Mulder. Uit de brief van de minister van 16 februari jl. blijkt dat hij heeft ingestemd met een bijdrage van NA f 65 mln. in de herstelkosten, terwijl de overige herstelkosten alsmede de intensivering van de activiteiten ten laste zullen komen van de KabNA-begroting. De uitvoering van deze projecten wordt afhankelijk gesteld van de beschikbare middelen. Wat betekent dit voor de voortgang van de wederopbouw? Zijn er voldoende middelen beschikbaar om op korte termijn te beginnen met projecten voor essentiële onderdelen van het wederopbouwprogramma als de volkshuisvesting, het overbruggingskrediet voor het bedrijfsleven en de luchthaven? Hoe kan worden voorkomen dat de voortgang van de wederopbouw stopt?

De minister noemt in zijn brief een aantal data waarop overeenstemming moet zijn bereikt over of voortgang moet zijn geboekt met de voorgestelde reserveringen voor onder meer het overbruggingskrediet bedrijfsleven, marketing en toerisme en het Rode-Kruisproject. Mag uit de

¹ Samenstelling:

Leden: Mateman (CDA), Korthals (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Van Rey (VVD), Lilipaly (PvdA), Mulder-van Dam (CDA), Rosenmöller (GroenLinks), ondervoorzitter, Scheltema-de Nie (D66), Ybema (D66), Apostolou (PvdA), Van Middelkoop (GPV), Bijleveld-Schouten (CDA), Middel (PvdA), Bukman (CDA), voorzitter, Remkes (VVD), Boogaard (groep-Nijpels), Schuurman (CD), Noorman-den Uyl (PvdA), Fermina (D66), Van Oven (PvdA), Van der Stoep (VVD), Oudkerk (PvdA), Van Dijke (RPF).

Plv. leden: V. A. M. van der Burg (CDA), Voûte-Droste (VVD), Rijpstra (VVD), Reitsma (CDA), Verbugt (VVD), Valk (PvdA), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), De Graaf (D66), Rehwinkel (PvdA), Van den Berg (SGP), Smits (CDA), Van Traa (PvdA), Weisglas (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Aiking-van Wageningen (groep-Nijpels), Poppe (SP), H. Vos (PvdA), De Koning (D66), De Cloe (PvdA), Van den Doel (VVD), Woltjer (PvdA), Leerkes (Unie 55+), Wolters (CDA).

Slotrapportage van de commissie-Roozmond worden afgeleid dat hieraan in alle gevallen is voldaan en dat die projecten van start kunnen gaan?

Tijdens de recente contactplanbesprekingen is van Antilliaanse en Arubaanse zijde kritiek geuit op de voorwaarden die Nederland stelt aan relatief bescheiden kredieten voor grote projecten, in het bijzonder op de eis tot participatie als aandeelhouder. Waarom wordt deze voorwaarde gesteld? Is al eerder krediet ter beschikking gesteld onder deze voorwaarde? Zo ja, bij welk project?

Mevrouw Mulder had tot haar verbazing vastgesteld dat op korte termijn zal worden begonnen met woningbouw in Belvédère, terwijl het toch de bedoeling was prioriteit te geven aan de oplossing van het woningprobleem van de bewoners van de voormalige «shanty-towns». Aan de huidige oplossing, huisvesting in een «containervillage», moet immers zo snel mogelijk een einde komen. Waarom komt dit project niet van de grond? Hoe kan de regering bevorderen dat dit alsnog gebeurt? Liggen de prioriteiten van het eilandbestuur elders of zijn er andere oorzaken voor de vertraging?

De commissie-Roozmond gaat ervan uit dat op 1 april met de uitvoering van het herstel van de scholen kan worden begonnen. Is de minister er, ondanks het feit dat de Interministeriële taakgroep nog geen middelen voor dit herstel heeft gereserveerd, zeker van dat de activiteiten nu ter hand worden genomen?

De heer **Van Oven** (PvdA) stelde vast dat de situatie op Sint Maarten nog steeds de nodige aandacht en inspanning verdient. Het is verheugend dat die inspanningen van alle kanten worden geleverd en particuliere acties als SOS Sint Maarten van de scholen verdienen zeker waardering.

Het overzicht van de goedgekeurde projecten is een opmerkelijk stuk. De minister wijst erop dat de Interministeriële taakgroep inmiddels heeft bewilligd in een bijdrage van NA f 65 mln. in de herstelkosten. De overige herstelkosten komen ten laste van de KabNA-begroting. Vervolgens worden projecten goedgekeurd ter waarde van NA f 217 mln., zij het onder het voorbehoud van een definitieve terbeschikkingstelling van de gelden. Tijdens een bespreking over de schuldenproblematiek van de Nederlandse Antillen in december 1995 heeft de minister desgevraagd geantwoord dat hij, zodra hij daarover duidelijkheid heeft, zal aangeven hoe deze projecten zullen worden gefinancierd. Kennelijk heeft hij die duidelijkheid nu nog niet, want in zijn brief van 16 februari aan het bestuurscollege wordt daarover met geen woord gerept. De heer Van Oven vroeg om welk bedrag het precies gaat, want een deel van de middelen die in de brief van 16 februari worden genoemd, kan blijkbaar worden geput uit het fonds. Op welk begrotingshoofdstuk zullen de uitgaven drukken? In de brief wordt gesteld dat de uitvoering van de projecten mede afhankelijk is van de beschikbare middelen binnen de KabNA-begroting. Het woordje «mede» lijkt erop te duiden dat er misschien nog andere financieringsmogelijkheden zijn. Is dat zo? Is er een planning opgesteld waarin wordt aangegeven in welk jaar welk bedrag wordt uitgetrokken?

Aan vrijwel alle projecten worden strenge voorwaarden gesteld voor de organisatie, het beheer, de controle, enz. Die voorwaarden gaan soms erg ver. Zo wordt aan het wederopbouwproject Volkshuisvesting de eis gesteld dat een meerjarenprogramma moet worden voorbereid, gebaseerd op een productie van tenminste 2400 woningen gedurende vier jaar. Hoe verhoudt die voorwaarde zich tot de toegezegde financiering? Is het reëel te verwachten dat Sint Maarten dit programma zelfstandig kan financieren?

Aan een aantal projecten zijn termijnen gesteld, die inmiddels voor een deel zijn vervallen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het overbruggingskrediet bedrijfsleven waarover op 15 maart overeenstemming moest zijn bereikt.

Is die overeenstemming inmiddels een feit? Zijn de toezeggingen nu definitief?

Uit het overzicht kan niet worden opgemaakt welke projecten uitsluitend zijn bedoeld voor het herstel en de wederopbouw van Sint Maarten. Hij ging ervan uit dat een deel van de middelen die nu worden gereserveerd voor haven en luchthaven, is bestemd voor activiteiten die al in de pijplijn zaten en geen direct verband houden met de wederopbouw.

De minister legt een zware hypotheek op de KabNA-begroting voor de komende jaren. De heer Van Oven zei dat hij hiermee niet akkoord gaat voordat duidelijk is om welke bedragen het gaat en op welke begrotingshoofdstukken zij in welke jaren zullen drukken. Wil de minister een overzicht verschaffen in de vorm van een staatje? Dit kan dan bij de komende bespreking over de algemene schuldenproblematiek worden betrokken.

Ook de Slotrapportage van de Commissie ondersteuning wederopbouw Sint Maarten is een opmerkelijk stuk. Het is gedateerd op 23 februari 1996, maar op 20 december 1995 heeft de minister gezegd dat het zijn bedoeling is de gehele Ministeriële taakgroep in januari op te heffen. Waarom is dit tijdstip verschoven? Waarom is de Slotrapportage alleen door de voorzitter en de secretaris verzorgd? Is de Slotrapportage wel namens de gehele commissie uitgebracht? Is de commissie inmiddels gedechargeerd? Is de wederopbouwcoördinator al begonnen met zijn werkzaamheden? Mag zijn eerste rapportage werkelijk in mei tegemoet worden gezien?

De toon van de rapportage van de commissie-Roozemonde is uitgesproken kritisch: de door het eilandbestuur ingestelde projectgroep kwam te laat, de uitwerking ervan schiet tekort, de voor de betalingen verantwoordelijke sector interne deskundigen is te zwak bemand en een aantal projectleiders wordt te duur betaald; de beloningsstructuur zou drastisch moeten worden gewijzigd. Die laatste opmerking staat op gespannen voet met het voornemen om NA f 5 mln. uit te trekken voor externe projectleiders. Verder wordt erop gewezen dat het volkshuisvestingsprogramma achter loopt en dat de aanstelling van de projectleider onderwijs is vertraagd met desastreuze gevolgen voor het huidige onderwijs. De heer Van Oven waarschuwde ervoor dat op korte termijn een einde moet komen aan de ongewenste situatie van ochtend en middag onderwijs en aan het feit dat een aantal scholen eenvoudigweg niet wordt hersteld.

De kritische toon van de Slotrapportage staat in schril contrast tot de positieve mededelingen van de gezaghebber. Hoe verklaart de minister dit verschil in inzicht? Hoe verklaart hij dat hij op 19 februari een groot aantal projecten goedkeurt, terwijl de Slotrapportage op handen is? Welk vervolg heeft het eilandgebied van Sint Maarten gegeven aan de brief van 16 februari? Welke invloed heeft het op 1 februari jl. in werking getreden bestuursconvenant voor de uitvoering van de projecten?

De heer Van Oven meende dat de verslaglegging aan de Tweede Kamer geen schoonheidsprijs verdient. De Slotrapportage komt te laat, de toezeggingen van de minister sluiten er niet op aan en een overzicht van de aangegane verplichtingen ontbreekt.

Mevrouw **Scheltema-De Nie** (D66) stelde vast dat de wederopbouw van Sint Maarten nog niet echt een succes kan worden genoemd. Zij had waardering voor de tijd en de energie die inmiddels in de verschillende activiteiten is gestoken, maar de indruk lijkt gewettigd dat ook veel energie is gestoken in miscommunicatie en verloren is gegaan door het ontbreken van communicatie, waardoor aan verschillende kanten ergernis is ontstaan. Uit de Slotrapportage van de commissie-Roozemonde spreekt kritiek over het gebrek aan voortvarendheid waarmee de wederopbouw is aangepakt. Het bestuurscollege van Sint Maarten uit in zijn brief van 29 februari echter forse kritiek op de wijze waarop de commissie-Roozemonde de zaken heeft aangepakt. Na een enkel vriendelijk woord over het

enthousiasme van de commissie volgt een lange litanie van hetgeen is misgegaan. Tegen deze achtergrond is de berichtgeving van de heer Richardson wonderlijk gunstig. Deze verschillende invalshoeken bieden echter een weinig vruchtbare voedingsbodem voor effectieve samenwerking. Het mag haast een wonder heten dat er nog zoveel tot stand is gekomen. Was het de minister bekend dat er over en weer zoveel frustraties bestonden? Wat heeft hij gedaan om hierin verbetering te brengen? Hoe kan het klimaat voor de toekomst worden verbeterd? Heeft de minister de indruk dat de nieuwe opbouwcoördinator wordt geaccepteerd?

Een van de voorbeelden hoe het niet moet, is de gang van zaken rond de aanstelling van een interim-projectleider voor de vier woningbouwprojecten en de oprichting van de Sint Maarten Housing Development Foundation. Is de foundation inmiddels formeel ingesteld?

In de pers wordt het verwijt geuit dat de Nederlandse optiek en de Nederlandse economische belangen teveel prevaleren. Zo wordt gesteld dat de ontwikkeling van de haven lijkt te moeten voldoen aan een blauwdruk van Rotterdam, terwijl Sint Maarten alleen behoefte heeft aan een aanlegplaats voor cruiseschepen. Wat zijn de mogelijkheden voor een normale, commerciële exploitatie van de haven?

Mevrouw Scheltema vroeg vervolgens hoe de minister denkt over de huidige gang van zaken en hoe hij daarin verbetering denkt te brengen. Welk resultaat verwacht hij van de ministerieel goedgekeurde projecten? Hij schrijft in zijn brief van 16 februari dat uit de reserveringen voor projecten niet mag worden afgeleid dat het geld er ook is. Veel hangt af van de ruimte op de KabNA-begroting. Wat is er nu echt beschikbaar? Zolang daarover geen duidelijkheid bestaat, zal het moeilijk zijn projecten in gang te zetten, zo veronderstelde zij. In een eerder overleg is gewag gemaakt van pogingen van de regering elders fondsen te verwerven, bijvoorbeeld bij de Europese Unie (EU). Heeft dit resultaat opgeleverd? De Kamer heeft gesuggereerd dat de Antillen en Aruba wellicht nog een bijdrage kunnen leveren. Kan de minister daarover iets meer vertellen?

Aan de goedkeuring van de reservering voor het overbruggingskrediet bedrijfsleven is de voorwaarde gesteld dat overeenstemming moet worden bereikt over de tussen het eilandgebied en de beheerder te sluiten beheersovereenkomst. Is die overeenstemming nu een feit?

In een brief van SOS Sint Maarten uit Emmen wordt gesproken over het gebrek aan lesmateriaal en meubilair voor het onderwijs. Bij de uitvoering van de projecten doen zich problemen voor als het ontbreken van contante financieringsmiddelen, terwijl toch een groot bedrag beschikbaar zou zijn. Verder is een discussiepunt of het materiaal in Nederland of de Antillen moet worden gekocht. Mevrouw Scheltema maakte er ernstig bezwaar tegen dat er door dit soort oorzaken al een vertraging van een halfjaar is ontstaan. De situatie in het onderwijs is zodanig, dat alles op alles moet worden gezet om de projecten zo snel mogelijk uit te voeren.

Ook bij de projecten afval- en hemelwaterbeheer en de ondergrondse bekabeling wordt nauwelijks voortgang geboekt. De gezaghebber heeft erop gewezen dat hij zich vooral over dit laatste zorgen maakt, omdat een nieuw seizoen van orkanen zich al weer aandient.

Zij had zich gestoord aan het feit dat de «shanty-town»-problematiek op de langere termijn lijkt te worden geschoven. Kan de minister hierover meer duidelijkheid verschaffen?

De heer **Rijpstra** (VVD) sprak zijn zorg uit over de constatering van de commissie-Roozmond dat de voortgang van projecten te wensen over laat. Wordt die vertraging mede veroorzaakt door het feit dat veel geld, oorspronkelijk bestemd voor de uitvoering van de projecten, is besteed aan projectbureaus en managementkosten?

Het bestuurscollege neemt in zijn brief van 29 februari een harde opstelling in en uit de nodige kritiek aan het adres van de commissie. Hoe

beoordeelt de minister die kritiek? Het college spreekt over onjuiste beeldvorming en wijst erop dat de Nederlandse voorwaarden op een aantal terreinen onaanvaardbaar worden geacht. De heer Rijpstra maakte bezwaar tegen dit laatste. Als Nederland dergelijke grote bedragen ter beschikking stelt, mag het ook de nodige voorwaarden stellen, zeker waar moet worden vastgesteld dat de middelen niet altijd te bestemder plaatse aankomen. Er is een duidelijk verschil van inzicht tussen het bestuurscollege en de Nederlandse ondersteuningscommissie, maar het is de vraag of dergelijke kritiek zo nadrukkelijk aan het papier moet worden toevertrouwd. Hoe zijn de onderlinge verhoudingen? Welke verwachtingen heeft de minister voor de toekomst?

De heer Rijpstra maakte zich zorgen over de situatie in het onderwijs, ook omdat goed onderwijs zo belangrijk is voor de toekomst van het eiland. De onderwijsprojecten die in het kader van de wederopbouw zijn uitgevoerd, hebben een onmiddellijke verhoging van de exploitatielasten tot gevolg. Het bestuurscollege heeft toegezegd dat die lasten binnen de begroting kunnen worden gedekt, maar hoe kunnen zij worden verklaard? Hoe wordt nu geprobeerd het onderwijs weer op peil te krijgen? Wanneer zal het vereiste onderwijsniveau zijn bereikt?

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks) vroeg hoe kan worden verklaard dat de Nederlandse delegatie ten tijde van de contactplanbesprekingen wel en het bestuurscollege nog niet over de Slotrapportage van de commissie-Roozemond beschikte. Hoe is de procedure in dergelijke gevallen? De afspraak was toch dat het rapport met de belangrijkste verantwoordelijken ter plaatse zou worden besproken voordat het zou worden gepubliceerd?

De toon van de Slotrapportage is kritisch en de bevindingen vertonen opmerkelijke verschillen met de recente informatie van de gezaghebber. In de media op de Antillen is de verwachting uitgesproken dat de werkloosheid door de ramp zal toenemen. Vloeit die verwachting voort uit het rapport-Roozemond? Hoe denkt de minister hierover? Kan de tegenstelling tussen de conclusies van de commissie en de gezaghebber ook worden verklaard uit de wrijving tussen de leden van de commissie? Welke problemen hebben zich in de commissie afgespeeld?

De heer Rosenmöller vroeg of het gebrek aan zekerheid over de financiering ertoe zal leiden dat projecten niet of onvoldoende van de grond komen. In de brief van 16 februari wordt een forse inbreuk aangekondigd op het KabNA-budget voor Aruba en de Antillen. In het verslag van de contactplanbijeenkomst wordt gesteld dat de parlementaire betrokkenheid bij de planvorming en -uitvoering gebrekkig is, ook als het gaat om de financiering. Juist die opmerking roept op tot alertheid, zeker nu in de brief van 16 februari enerzijds wordt gesproken over een bedrag van NA f 65 mln. en anderzijds wordt gesteld dat voor de overige financiering nog ruimte moet worden gevonden. Dit maakt het voor de Kamer niet eenvoudig haar parlementaire controletaak naar behoren uit te voeren. Verder is het onmogelijk een afweging te maken tussen de voorgenomen projecten voor Sint Maarten en de projecten waaraan de andere eilanden behoefte hebben.

Deze ramp heeft weer eens aangetoond dat het erg moeilijk is in Nederland objectieve informatie te krijgen over de situatie op de Antillen. Op de werkzaamheden van de commissie-Roozemond wordt onverbloemd kritiek geuit, maar over de problemen op het eiland wordt met geen woord gerept. De Commissie laat zich daar wel over uit, maar het is de vraag of haar informatie volstrekt objectief is. Het is duidelijk dat er op het eiland hard wordt gewerkt om de schade van de ramp te herstellen, maar hoe effectief die aanpak is, blijft onduidelijk, aldus de heer Rosenmöller.

Het antwoord van de bewindslieden

De **minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken** meende dat het opvallende verschil tussen de kritische woorden van de commissie-Roozemonnd, de reactie daarop van het eilandbestuur en de positieve inschatting van de gezaghebber, eenvoudig is te verklaren. Het eilandbestuur constateert terecht dat er veel is gebeurd sinds de ramp. Zeker afgezet tegen de ernstige bestuurlijke problemen waarmee Sint Maarten jarenlang heeft geworsteld, is er sinds de orkaan een enorme energie ontwikkeld en zijn er veel besluiten genomen. Die ontwikkeling is onder meer het gevolg van de stimulans die uitgaat van de noodzaak om de gevolgen van de ramp op te vangen. Verder hebben de maatregelen die in de afgelopen jaren in koninkrijkskader zijn genomen om het bestuur van Sint Maarten te versterken, het gewenste effect gehad. In de derde plaats is een forse stimulans uitgegaan van de hulp die uit andere delen van het Koninkrijk toestroomde. Op Sint Maarten is daarom nu al niet veel meer terug te vinden van de enorme chaos die daar in september 1995 heerste. Het is begrijpelijk dat het bestuurscollege en de gezaghebber daar de nadruk op leggen; zij hebben dag en nacht gewerkt aan het herstel.

Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat er nog heel veel moet gebeuren. De commissie-Roozemonnd heeft dit in haar Slotrapportage verwoord. Haar uitgangspunt: de activiteiten die nog moeten worden verricht, leiden tot een verschil in appreciatie van dezelfde werkelijkheid. Beide, het bestuurscollege en de commissie, hebben tegelijkertijd gelijk, maar wat geldt en de doorslag geeft, is niet de tevredenheid over wat er al is gebeurd, maar de agenda van wat er nog moet gebeuren.

De ervaring heeft geleerd dat het dienstig is gedetailleerde voorwaarden te stellen aan projecten, zeker als daarmee zulke grote bedragen zijn gemoeid, zo vervolgde de minister. De in het overzicht opgesomde projecten kosten gezamenlijk ongeveer NA f 224 mln., een gigantisch bedrag voor een gemeente met 30 000 tot 40 000 inwoners. De verantwoordelijkheden moeten, zoals altijd in koninkrijkskader, steeds goed worden onderscheiden. De eerste verantwoordelijkheid voor herstel en wederopbouw ligt natuurlijk bij Sint Maarten zelf: bij de bevolking, het bedrijfsleven en het bestuur. De tweede verantwoordelijkheid ligt bij de regering van de Nederlandse Antillen; zij moet proberen de activiteiten in goede banen te leiden en waar mogelijk te steunen. De derde verantwoordelijkheid in de zin van het bieden van hulp, financieel en in vormen van deskundigheid en van bestuurlijk advies, ligt bij de koninkrijksregering. Nu is Sint Maarten door zo'n grote ramp getroffen en heeft het zo'n grote behoefte aan die laatste categorie van hulp, dat het inderdaad om grote bedragen gaat.

De commissie-Roozemonnd kan wellicht een lange lijst opstellen van verwijten over haars inziens inadequate of trage reacties, maar dit verschijnsel is niet uniek. Het doet zich in het algemeen voor in de relatie tussen de koninkrijksdelen. De communicatie en de vriendschappelijke verhoudingen in koninkrijkskader vertonen altijd een zekere tweeslachtigheid. Enerzijds weet men dat men op elkaar is aangewezen en heeft men ook zeer positieve gevoelens over de hulp in koninkrijkskader, anderzijds vliegen de verwijten vaak heen en weer zonder dat precies kan worden vastgesteld wat er aan de hand is. De minister zei dat hij ervoor waakt zich door die verwijten op het verkeerde been te laten zetten en dat hij zich vooral concentreert op de activiteiten die moeten worden ontplooid.

Hij beaamde dat er een groot verschil is tussen de post herstelhulp van NA f 65 mln. en de totaalstelling van alle projecten. De lijst van projecten omvat zowel de herstel- en reparatieprojecten van de schade als ontwikkelingsprojecten die al op het programma stonden maar door de ramp nog urgenter zijn geworden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het project lucht-

haven. De luchthaven en de landingsbaan hebben weinig geleden onder de ramp, maar de dringende vraagstukken die al bestonden voor de ramp, zijn door de ramp nog dringender geworden.

Een schatting door de Interministeriële taakgroep van de herstelkosten in enge zin levert een bedrag op van NA f 65 mln. De helft van dit bedrag wordt gefinancierd uit de KabNA-begroting, de andere helft wordt door de minister voor Ontwikkelingssamenwerking toegevoegd aan de KabNA-begroting, bovenop de NA f 25 mln. die vorig najaar aan de KabNA-begroting is toegevoegd voor de eerste hulp na de ramp. Een tweede bron van financiering is de reguliere KabNA-begroting. De minister wees erop dat de genoemde projecten pas in de loop van een aantal jaren zullen worden afgerond en dat de betaalmomenten over die jaren zijn gespreid. Lang niet alle projecten komen in 1996 tot uitgaven: eerst moeten concrete besluiten zijn genomen en financierings- en uitvoeringsplannen zijn ingediend en beoordeeld. De gedetailleerde voorwaarden zijn opgenomen in de brief van 16 februari. Het zal misschien niet eenvoudig zijn om aan de voorwaarden te voldoen, maar ze zijn nodig om het gewenste effect te bereiken en voor een gedegen verantwoording in Nederland.

Er is nog een derde bron van financiering. De afgelopen jaren bleek de KabNA-begroting aan de ruimte kant, in die zin dat aan het einde van het jaar moest worden vastgesteld dat een deel niet tot uitgave was gekomen. Met de ambtgenoten voor Ontwikkelingssamenwerking en van Financiën is nu afgesproken dat de normale regels van budgetdiscipline soepel zullen worden toegepast en dat kan worden geput uit de onderbesteding van vorige jaren. Bovendien kan worden geput uit de mogelijkheden tot een zekere overbesteding. Die ruimte lijkt nodig nu overcommitting en overbesteding dreigen, omdat naast de financiële problematiek van de wederopbouw van Sint Maarten ook een aantal andere, nieuwe posten op de KabNA-begroting drukt. Zo is voor de uitvoering van de plannen voor nieuwbouw en verbouw van de gevangenissen een bedrag van ongeveer NA f 100 mln. nodig. Aan deze plannen wordt veel belang gehecht, omdat de gevangenissen nu veel te vol zijn en de mensenrechten in het geding dreigen te komen. Het is ook een dringende wens van de Nederlands-Antilliaanse regering om dit probleem aan te pakken. Verder werkt de commissie sociaal noodplan aan een programma voor een voortvarende aanpak van de ergste sociale noden. Ook daarvoor zal extra geld aan Nederland worden gevraagd en deze zeer nuttige en dringende besteding zal positief worden beoordeeld.

De samenloop van deze activiteiten is aanleiding geweest om de regering te melden dat de KabNA-begroting in de komende jaren wellicht zal worden overschreden. De omvang van de overschrijding kan nu echter nog niet worden geïdentificeerd, omdat de uitgaven in de tijd worden gespreid en het onduidelijk is wanneer bepaalde activiteiten om uitgaven vragen. De minister stelde voor in de memorie van toelichting bij de begroting aan te geven hoe deze posten op langere termijn zullen worden verwerkt.

Voor de KabNA-begroting geldt overigens nog een bijzonder aspect: het dwarsverband met het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking, omdat de uitgaven van de KabNA-begroting onder het ontwikkelingsplafond vallen. Over een verhoging van de uitgaven voor de Nederlandse Antillen en Aruba moet daarom worden gesproken met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking die natuurlijk ook zijn prioriteiten heeft. Alle prioriteiten gezamenlijk worden afgezet tegen het totaal van behoeften waarin Nederland als donorland wil voorzien.

Desgevraagd beaamde de minister dat de voortgang van de projecten moet worden gewaarborgd. Hij wees erop dat de ervaring leert dat niet een gebrek aan financiën de reden is dat activiteiten stikken of zelfs niet worden ondernomen. In de praktijk schort het juist aan de concrete uitwerking van in principe goedgekeurde projecten, de omzetting in specifieke beleidsdaden en het nemen van concrete maatregelen,

waarmee in samenhang betalingen kunnen volgen. Hij voegde hieraan toe dat hij (nog) niet voor het dilemma is gesteld dat belangrijke projecten om financiële redenen moeten worden afgeremd. Wel zal de beoordeling van nieuwe projecten anders uitpakken als de financiën krap worden en zal de wens om geld beschikbaar te stellen voor de Commissie sociaal noodprogramma en de problematiek van Sint Maarten tot een scherpere prioriteitsstelling leiden, maar het afbreken van projecten is niet aan de orde. In voorkomende gevallen kan eventueel worden besloten tot temporisering van de kasuitgaven en van de verplichtingen.

De EU heeft op vijfjarige basis gelden beschikbaar gesteld voor ontwikkelingsprojecten op de Nederlandse Antillen, maar die post wordt structureel niet uitgeput. De EU beslist over de besteding van die middelen, op verzoek van en naar aanleiding van aanvragen uit de Nederlandse Antillen. Kort geleden is met de verantwoordelijke instanties van de Antillen gecorrespondeerd over de mogelijkheden die deze bron van financiering biedt. Verdere mogelijkheden voor additionele financiering door internationale organisaties zijn er niet, omdat de Nederlandse Antillen en Aruba via het Koninkrijk lid zijn van Wereldbank, IMF, de Interamerican Development Bank en vergelijkbare instanties, en het Koninkrijk als zodanig niet in aanmerking komt voor ontwikkelingsgelden van deze instanties.

Minister De Haseth voegde hieraan toe dat de middelen in verschillende sectoren kunnen worden ingezet. Zo heeft de vertegenwoordiger van de EU op de Antillen onlangs gesuggereerd een deel van de middelen in te zetten voor het sociale noodprogramma.

Minister Voorhoeve merkte nog op dat de EU de middelen beschikbaar stelt via een fonds voor concrete projecten.

Het bestuurscollege is geschrokken van de brief van 16 februari en de lijst van voorwaarden en heeft gevraagd of dit betekent dat Nederland terugkrabbelt. Daarop is geantwoord dat Nederland natuurlijk niet terugkrabbelt, maar bij grote projecten omzichtig te werk gaat. In dit verband merkte hij nog op dat in het algemeen de hand is gehouden aan de vervaldata. Slechts in enkele gevallen bleek dit om praktische redenen niet mogelijk, terwijl er in andere gevallen uitzicht op is dat binnen enkele weken aan de verlangde voorwaarden wordt voldaan.

Ook de uitvoering van de onderwijsprojecten verloopt nu goed. Per 1 april is met het herstel van vier scholen begonnen en is de financiering daarvoor ter beschikking gesteld. De minister zegde toe schriftelijk een overzicht te verschaffen van de stand van zaken.

De commissie-Roozmond heeft inderdaad wat later dan het voornemen was, haar werkzaamheden beëindigd. Die vertraging kan grotendeels worden verklaard uit een ernstige ziekte van de voorzitter. De werkzaamheden zijn inmiddels overgenomen door de wederopbouwcoördinator. Hij is voortvarend aan het werk gegaan en heeft al een eerste tussenrapportage uitgebracht.

De minister zegde nog toe een schatting te verstrekken van de posten die naar verwachting in 1996 tot uitgaven komen en een ruwe en zeer voorlopige indicatie voor 1997, 1998 en 1999. Ten slotte zegde hij toe de meer specifieke vragen schriftelijk te beantwoorden.

De **gevolmachtigde minister** onderschreef de wens van minister Voorhoeve zich te concentreren op de dingen die te doen staan en niet op onderlinge verwijten. De Nederlandse Antillen en in het bijzonder Sint Maarten zijn dankbaar voor de hulp die Nederland onmiddellijk na de stormramp heeft verleend. Zonder die hulp zou het er nu nog heel anders uitzien op het eiland. Er is veel vertrouwen in de toekomst, zeker ook in de persoon van de nieuwe wederopbouwcoördinator.

Naar aanleiding van de bezorgde vraag of de hulp aan Sint Maarten ten koste gaat van de hulp aan andere eilanden, merkte hij op dat de eilanden en het land afgelopen week hebben gesproken over de ontwikkelingssamenwerkingsrelatie. In dit overleg is afgesproken dat onderling zal worden afgestemd wiens prioriteiten voorrang verdienen, opdat ook het beroep op de beschikbare gelden daarop kan worden afgestemd.

Binnen de moeilijke financiële situatie van de Antillen, nog eens aangescherpt door de stormramp op Sint Maarten, zijn de mogelijkheden voor een eigen inbreng aan de wederopbouw relatief beperkt. Dit laat onverlet dat de Antilliaanse centrale overheid waar mogelijk hulp en ondersteuning biedt. Zo wordt Sint Maarten in zekere zin ontzien bij de invoering van de maatregelen in het kader van het financierings-saneringsprogramma.

De voorzitter van de commissie,
Bukman

De griffier van de commissie,
Van Overbeeke